

**PRIMJEDBE NEZAVISNOG SINDIKATA ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
NA NACRT PRAVILNIKA O UVJETIMA ZA IZBOR U ZNANSTVENA ZVANJA OD 17. OŽUJKA 2016.
- PRILOG JAVNOJ RASPRAVI -**

Temeljem rasprava provedenih na sjednici Velikog vijeća održanoj 22. travnja 2016. godine, Okruglom stolu održanom 9. svibnja 2016. godine te sjednici Malog vijeća održanoj 30. svibnja 2016. godine, Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja na Nacrt Pravilnika o izborima u znanstvena zvanja predloženog od strane Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj daje sljedeće primjedbe:

❖ **OPĆA OCJENA NACRTA PRAVILNIKA**

Nacrt Pravilnika je dokument koji je donesen bez neophodne prethodne analize stanja iz koje bi proizlazila opravdanost i potreba izmjene uvjeta za izbor u znanstvena zvanja. Iz Nacrta se ne mogu jasno razaznati ni ciljevi koji se Pravilnikom žele postići, niti smjer u kojem vodi hrvatsku znanost, odnosno iz njegova sadržaja proizlazi da mu je jedina i osnovna svrha zaoštavanje uvjeta za izbor u znanstvena zvanja. Pri tome vrlo uski krug bibliometrijskih podataka i dalje ostaje najvažniji kriterij vrednovanja znanstvenog rada.

Konstantna smanjenja ulaganja u materijalne uvjete rada znanstvenika te u znanost uopće, ali i činjenica da postoje utemeljene analize koje govore u prilog optimalnoj produktivnosti hrvatskih znanstvenika s obzirom na uvjete financiranja, čine neprihvatljivim predloženo neselektivno zaoštavanje uvjeta za izbor u znanstvena zvanja u većini znanstvenih područja. Istovremeno, ove analize ne daju saznanja da bi podizanje kriterija za izbor u znanstvena zvanja utjecalo na povećanje kvalitete znanstvene djelatnosti. Sindikat smatra neprihvatljivim ulaženje u promjene ovako važnog dokumenta temeljem bilo kojih dojmova, ocjena, izjava ili dvojbenih motiva.

Logika kojom je vođen Nacrt Pravilnika – da će se povećanjem kriterija postići bolji rezultati odnosno da će znanstvenici raditi bolje, a sustav postati jeftiniji – nije ispravna. Naprotiv, proizvoljno zaoštavanje uvjeta predloženo Nacrtom Pravilnika može rezultirati potpuno drugačijim ishodom (fokusom znanstvenika na broj radova, a manje na kvalitetu radova i istraživanja). Naime, znanstvenici u svim znanstvenim područjima i poljima niti mogu niti trebaju objavljivati jednako. Posljedično, oni objavljuju različito po broju, vrsti i kvaliteti radova. U nekim znanstvenim područjima se i sada objavljuje dovoljno, negdje se objavljuje i više od očekivanog, negdje se objavljuje premalo. Neprihvatljivo je stoga bez prethodno provedene analize po znanstvenim područjima i bez jasnih pokazatelja koji bi upućivali na takvu potrebu proizvoljno povećati kriterije u većini znanstvenih područja. U znanosti je potrebno za svako znanstveno područje odrediti optimum, jer sve ono što je niže ili više od optimuma vodi do pada kvalitete. Ako se ide u izmjene Pravilnika, one bi trebale biti koncipirane tako da se u različitim slučajevima ide u različitim smjerovima, odnosno u smjeru kojim se u konkretnom slučaju postiže optimum.

Sukladno predloženom Nacrtu Pravilnika, temelj vrednovanja znanstvenog rada i dalje ostaju bibliometrijski pokazatelji, odnosno kvantitativni kriteriji. I dalje se vrijednost i utjecaj rada razmatra prvenstveno kroz pokazatelj primjeren časopisu (usprkos postojanju brojnih drugih, pri tome vrlo

jednostavnih i besplatnih metoda i alata koji s različitih aspekata odražavaju vrijednost znanstvenog rada). Navedeno pokazuje da prilikom izrade Nacrta Pravilnika nisu razmatrani alternativni modeli vrednovanja znanstvenog rada. Upravo takve alternativne modele u novije vrijeme razvijaju pojedine zemlje u kojima su prepoznate slabosti vrednovanja znanosti samo na temelju mjerljivih pokazatelja, a slijedom čega od njih i odustaju. Naime, sve je jasnije da Hrvatska trenutno nema model koji može vjerodostojno vrednovati sveobuhvatni (i kvantitativni i kvalitativni aspekt) rada znanstvenika, a predloženi Nacrt Pravilnika ne sadrži ni jedno novo rješenje koje bi predstavljalo začetke takvog prijeko potrebnog modela. U tom smislu, čini se da ne postoji prava alternativa onome što u znanosti zovemo *peer review*, a što **umjesto nacionalnih kriterija za napredovanje podrazumijeva uspostavu kvalitetnog *peer review* sustava na razini svake institucije, s ciljem vrednovanja produktivnosti znanstvenika na temelju definiranih kriterija o relevantnosti ocjenjivanih radova**. Spomenuto treba razmatrati u svjetlu činjenice da ustanove same mogu bolje procijeniti specifičnosti unutar i među znanstvenim područjima kojima se bave njihovi znanstvenici i stoga kvalitetnije prilagoditi uvjete tim specifičnostima.

Možemo se složiti da u ovom trenutku hrvatska znanost treba dodatan, novi iskorak u kvaliteti. Ali za učiniti taj iskorak potrebno je po našoj ocjeni prethodno osigurati četiri temeljne pretpostavke:

- 1) optimalna ulaganja u znanost;
- 2) implementaciju potpunih programskih ugovora s institucijama baziranim na *lump sum* modelu;
- 3) omogućavanje čelnicima institucija temeljem spomenutog *peer review* sustava da sami odlučuju o politici zapošljavanja;
- 4) uspostavu sustava vrednovanja institucija prema učincima koje njihovi zaposlenici ostvaruju, a što je izravna motivacija čelnicima da odgovorno koriste autonomiju koju im daje cjeloviti programski ugovor.

Međutim, **ako nemamo te preduvjete i u ovom trenutku ih nismo u stanju uvesti**, tada se kao alternativa pojavljuju minimalni nacionalni kriteriji za odabir u znanstvena zvanja. Dakle opcija je ili ići prema novom sustavu ili se odlučiti za postojeći (za koji znamo da je loš), te ga učiniti minimalno lošim. Ali tada, a vodeći računa o činjenici odvojenosti izbora u znanstvena zvanja od izbora i zapošljavanja na radna mjesta u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, postupak izbora u znanstvena zvanja trebao bi biti reguliran pravilnikom koji će taj postupak zaista, prije svega, svesti na formalno utvrđivanje ispunjenja prethodno jasno propisanih i nedvosmisleno definiranih uvjeta za izbor.

U tom smislu, a s obzirom na to da osim zaoštavanja uvjeta za izbor u zvanja za većinu znanstvenih područja predloženi Nacrt Pravilnika ne donosi nikakvih bitnih novosti niti rješenja za izazovni problem koncipiranja adekvatnog sustava ocjenjivanja znanstvene izvrsnosti te uzimajući u obzir da se prema našoj ocjeni radi o tehnički loše koncipiranom i nekonzistentnom tekstu, **Pravilnik nije moguće podržati niti kao poboljšanje postojećeg stanja. Suprotno, čini nam se da svojom nedosljednošću otvara brojna pitanja zbog kojih bi vrlo lako mogao postati predmet ustavnosudskih i drugih postupaka**.

Zaključno, možemo reći da Nacrt Pravilnika ima nepravedan pristup prema zaposlenicima koji svoje plaće ostvaruju radom u sustavu znanstvenog istraživanja. Naime, njihove se plaće ne povećavaju paralelno s povećanjem kriterija, već naprotiv, plaće su se proteklih godina smanjile. Također, paradoksalno, predloženim Pravilnikom se obaveze znanstvenika ne smanjuju, već se povećavaju u okolnostima znatno pogoršanih materijalnih uvjeta za rad istraživača i to bez ikakvog analitičkog utemeljenja. Ne možemo se oteti dojmu da se potreba za tako osjetljivim promjenama u smislu povećanih opterećenja procjenjuje odokativnom metodom. Doista, otvara se pitanje: tko to radi, s kojom namjerom i na temelju kojih uvida?

Sindikata oštro upozorava da se odluke u javnim poslovima ne smiju donositi birokratski i nedomišljeno, a osobito se to ne smije činiti u odnosu na odluke koje se tiču kvalitetnog upravljanja ljudskim potencijalima.

❖ NAJSPORNJI DIJELOVI NACRTA PRAVILNIKA

Najvećim slabostima predloženog Nacrta Pravilnika smatramo:

- nedefiniranost ciljeva koji se Pravilnikom žele postići,
- neselektivno uvećanje uvjeta za napredovanje u gotovo svim područjima, osim poljima ekonomija i pravo (kojima se kriteriji ne uvećavaju),
- nedovoljna definiranost osnovnih pojmova i njihova terminološka i sadržajna neujednačenost po znanstvenim područjima,
- uspostavljanje broja znanstvenih radova kao *de facto* jedinog kriterija valorizacije znanstvenog rada znanstvenika i bibliometrijskih podataka kao glavnih odrednica kvalitete objavljenih radova;
- povratno djelovanje Pravilnika u pojedinim slučajevima,
- obvezivanje znanstvenika u društvenom i humanističkom području na objavljivanje radova na hrvatskom jeziku,
- mogućnost da se u pojedinim područjima, osim znanstvenih radova vrednuju i stručno-znanstveni i popularno-znanstveni radovi, a što je u suprotnosti s općom odredbom Pravilnika kojom je utvrđeno da stručno povjerenstvo odlučuje na temelju pristupnikovih znanstvenih radova,
- odredba o brojanju autorskih araka teksta u dijelu o humanističkom području kao kriterij znanstvene izvrsnosti,
- automatsko određivanje vrijednosti rada u pojedinim područjima (svrstavanjem na a1 listu domaćih publikacija bez navođenja kriterija za određivanje takvih lista) samim time što je rad objavljen u pojedinom domaćem časopisu koji je izjednačen s međunarodnim publikacijama, a unatoč tomu što te časopise ne odlikuju dovoljna selektivnost niti međunarodni *peer review* postupak i što to dugoročno šteti znanstvenom sustavu u smislu znanstvene kompetitivnosti,
- nejasno definiranje ovlasti i zadataka stručnog povjerenstva u provedbi postupka izbora u znanstvena zvanja, itd.

❖ PRIMJEDBE NA POJEDINE ODREDBE NACRTA PRAVILNIKA

1. Člankom 2. stavkom 3. Nacrta Pravilnika određeno je da se „u postupku utvrđivanja uvjeta za izbor u zvanje višeg znanstvenog suradnika, znanstvenog savjetnika i znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju ocjenjuju samo radovi koji su objavljeni ili prihvaćeni za objavljivanje nakon prethodnog izbora, ako odredbama ovog Pravilnika koje se odnose na određeno područje ili polje nije drugačije određeno“.

Smatramo da je navedenu odredbu potrebno preciznije formulirati. Naime, odredbu je moguće tumačiti kao da bi za svaki sljedeći izbor u više zvanje znanstvenik morao polaziti iz početka, jer mu se prethodni radovi uopće ne vrednuju.

Nadalje, činjenica je da za brojna područja Nacrt Pravilnika određuje i traži i ukupan broj znanstvenih radova koje pristupnik mora imati za izbor u više znanstveno zvanje kao i potrebnu razliku od prethodnog izbora. U vezi s tim za pojedina područja postavlja dodatni uvjet da određeni udio od ukupnog broja radova budu objavljeni u časopisima čiji se čimbenik odjeka nalazi u prvom ili drugom kvartilu (Q1, Q2) odgovarajućih predmetnih kategorija. Na ovaj način uspostavlja se svojevrsno retroaktivno, odnosno povratno djelovanje Pravilnika zbog kojeg će se pojedini pristupnici naći u poziciji da će, iako se izabiru u isto znanstveno zvanje, za odabir individualno morati ispunjavati različite uvjete. Primjerice, pristupnik koji u proteklom izboru nije zadovoljio uvjet koji se odnosi na kvartile, to će za sljedeći izbor morati ispuniti i u odnosu na prethodno razdoblje, odnosno prethodni izbor (iako to tada nije bio uvjet za izbor) jer se udio radova objavljenih u časopisima čiji se čimbenik odjeka nalazi u prvom ili drugom kvartilu (Q1, Q2) odgovarajućih predmetnih kategorija odnosi na ukupan broj radova, a ne samo na broj radova potrebnih za izbor, računajući od izbora u prethodno zvanje. Dakle, pristupnici će biti u neravnopravnom položaju, bez obzira što su ranije po drugim kriterijima stekli ista znanstvena zvanja.

2. Člankom 2. stavkom 4. određeno je da „*zastupljenost (indeksiranost) časopisa u bazama podataka propisanim ovim Pravilnikom, čimbenike odjeka (IF, Impact factor, odnosno SJR, SCImago Journal Rank Indicator) znanstvenih časopisa, citiranost radova i druge bibliometrijske podatke propisane odredbama ovog Pravilnika utvrđuje Nacionalna i sveučilišna knjižnica te druge sveučilišne ili fakultetske knjižnice koje o tome pristupniku izdaju odgovarajuće potvrde*“.

S obzirom na to da se radi o podacima koji moraju biti dostupni svim znanstvenicima, smatramo kako bi se postupak izbora za pristupnika bitno pojednostavio na način da se u postupku izbora od njega ne zahtijeva dostavljanje potvrda, već da stručno povjerenstvo/matični odbor jednostavno, u postupku ocjene ispunjenosti uvjeta za izbor u znanstvena zvanja, u dostupnim bazama provjeri podatke iz pristupnikovog podneska.

3. Članak 2. stavak 5. propisuje obvezu pristupnika da „*mora imati javno dostupan pročišćen Google Scholar profil uređen na način kojim se izbjegava dvostruko ili višestruko prikazivanje istih radova, nepripadno povezivanje radova drugih autora te osigurava povezivanje pristupnika s određenom znanstvenom institucijom. Javnu dostupnost i uređenost Google Scholar profila utvrđuje stručno povjerenstvo u svojem izvješću. Radovi pristupnika moraju biti uneseni u bazu CROSBİ najkasnije šest mjeseci po objavljivanju*“.

Dakle, članak propisuje obvezu pristupnika da ima javno dostupan pročišćen Google Scholar profil te da javnu dostupnost takvog profila utvrđuje stručno povjerenstvo. Istovremeno Nacrt Pravilnika ne definira posljedice za pristupnika koji takav profil nema ili ga ima, ali primjerice nije uređen. Također, valja voditi računa da pri otvaranju Google Scholar profila postoje poteškoće vezane za mogućnost korištenja podataka znanstvenika za potrebe tvrtke Google jer se radi o komercijalnoj bazi, kao i da je baza podložna izmjenama o kojima odluke donosi tvrtka Google. Nadalje, vođenje paralelnih evidencija koje se djelomično ili u cijelosti preklapaju smatramo nepotrebnim opterećenjem već ionako administriranjem preopterećenih znanstvenika te smatramo da bi bilo dobro propisati obvezu vođenja podataka na samo jednom mjestu odnosno u jednoj bazi, pri čemu se najlogičnijim izborom čini Scopus, relevantna baza za većinu područja.

Budući da je ovim stavkom propisana obveza da radovi pristupnika moraju biti uneseni u bazu CROSBİ, upozoravamo da to neće moći učiniti ni jedna osoba koja nema dodijeljeni pripadajući matični broj znanstvenika, a u ovom trenutku to se ponajviše odnosi na doktorande koji u sustav ulaze putem Hrvatske zaklade za znanost, ali i strane državljanke. Općenito, napominjemo da velik broj znanstvenika baš bazu CROSBİ smatra vrlo problematičnom s aspekta tehničke funkcionalnosti, uređenosti i sigurnosti, o čemu valja voditi računa. Također, otvara se pitanje što će se dogoditi s radovima koji nisu uneseni u bazu CROSBİ šest mjeseci po objavljivanju. Hoće li takve radove biti moguće vrednovati u postupku izbora u više zvanje?!

4. Člankom 3. stavkom 1. određeno je da se „*pod pojmom „znanstveni rad“ u ovom odjeljku podrazumijeva izvorni ili pregledni znanstveni članak objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u znanstvenom časopisu s međunarodnom recenzijom*“.

Budući da u Nacrtu Pravilnika nema jednoznačno određene definicije znanstvenog rada koja bi vrijedila za sva ili najveći dio područja, smatramo potrebnim i vrlo korisnim u općem dijelu Pravilnika dati jasnu i jedinstvenu definiciju znanstvenog rada.

Također, bilo bi potrebno jedinstveno definirati trenutak od kojeg se znanstveni rad može vrednovati u postupku izbora u znanstvena zvanja. Taj trenutak je kroz Pravilnik različito definiran. Tako se u području Prirodne znanosti, biomedicina i zdravstvo (članak 3. stavak 1): pod pojmom „znanstveni rad“ podrazumijeva „*izvorni ili pregledni znanstveni članak objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u znanstvenom časopisu s međunarodnom recenzijom*“, kod područja Društvene znanosti (članak 17. stavak 15.) određeno je da se „*jedan rad može priznati na temelju potvrde uredništva o prihvaćenosti za objavljivanje*“, a kod Interdisciplinarnog područja (članak 33. stavak 4.) „*najviše jedan rad prihvaćen za objavljivanje može se priznati kao da je objavljen, ali samo uz potvrdu uredništva časopisa ili publikacije da je recenziran i da je prihvaćen za objavljivanje*“. U području biotehničkih znanosti potvrda o prihvaćenosti rada u praksi se ne uzima u obzir, pa se čak niti rad

koji je objavljen uopće ne računa sve do trenutka indeksacije u WoSCC (i to samo u njemu, Scopus se ne računa). Pritom, u ovom Nacrtu pravilnika, kao ni u trenutno važećem Pravilniku ne piše da se očekuje da rad bude indeksiran (premda se to u praksi tako traži). Prema tome, Pravilnik predstavlja priliku da se jasno definira trenutak od kojeg se znanstveni rad može vrednovati u postupku izbora u znanstvena zvanja, a kako bi se u svim područjima izbjegla slobodna tumačenja, ali i neravnopravan položaj znanstvenika. Primjerice, u slučaju koautorstva s koautorima iz različitih područja, koautoru npr. iz područja prirodnih znanosti rad će se računati od trenutka prihvaćanja, a koautoru iz biotehničkog područja rad će biti beskoristan čak i kad bude objavljen, sve dok ne bude indeksiran. Pored toga, tijekom indeksiranja moguća su kašnjenja ili greške, a što dodatno produžuje vrijeme koje je potrebno da bi rad postao iskoristiv za izbor u zvanje. To znači nekoliko mjeseci (ili više) do objavljivanja rada i još nekoliko do njegovog indeksiranja.

5. U članku 3. stavku 3. određeno je da se „*autorom znanstvenog rada smatra osoba čije je ime izričito navedeno uz naslov rada. Iznimno, u slučaju kolaboracijskih radova, kada je uz naslov naveden samo naziv kolaboracije (projektne grupe) ili samo prvi autor kao predstavnik kolaboracije, autorima se mogu smatrati svi pripadnici kolaboracije čija su imena navedena na izdvojenom mjestu u radu*“ riječi „mogu smatrati“ potrebno je zamijeniti riječima „smatraju se“. Postojeća formulacija ostavlja mogućnost da se pojedini članovi kolaboracije čija su imena navedena na izdvojenom mjestu u radu ipak ne smatraju autorima, odnosno mogu se i ne moraju smatrati autorima.
6. Člankom 6. stavkom 2., kojim je propisano da „*najmanje jedna trećina radova potrebnih za izbor mora biti objavljena u časopisima čiji se čimbenik odjeka nalazi u prvom (Q1) ili drugom kvartilu (Q2) odgovarajućih predmetnih kategorija (Subject Category List)*“ odnosno uvođenjem kriterija da određeni broj radova mora biti objavljen u časopisima čiji se čimbenik odjeka nalazi u prvom (Q1) ili drugom kvartilu (Q2), kvantitativni uvjet za znanstvenike ovog područja (biotehničko područje) se drastično povećao.
7. Člankom 10. stavkom 1. određeno je da „*kao zamjena za jedan od ukupnog broja znanstvenih radova potrebnih za pojedino zvanje iz tablice iz članka 7. ovog Pravilnika može poslužiti priznati patent ili međunarodna patentna prijava (PCT), s time da se međunarodnom patentu pridružuje $IF=2 \times$ medijan IF -a predmetnog područja i polja znanosti, a hrvatskom patentu se pridružuje IF =medijan IF -a predmetnog područja i polja znanosti*“.
Smatramo da bi bilo potrebno jasnije definirati kada se smatra da patent može biti supstitut radova potrebnih za izbor: je li to samo u slučaju da netko zaista ima priznat patent ili je dovoljna i patentna prijava. Navedeno nam se ne čini istovrijednim uvjetom.
8. Člankom 12. stavkom 1. određeno je da se „*iznimno kvalitetni radovi mogu vrednovati s faktorom 2,00 o čemu odluku donosi stručno povjerenstvo. Pod iznimno kvalitetnim radovima u području prirodnih znanosti, polja fizike, kemije, biologije, geologije, geofizike i interdisciplinarnih znanosti, podrazumijevaju se radovi objavljeni u najprestižnijim časopisima visokog čimbenika odjeka kao što su Nature, Science ili u najprestižnijim časopisima pojedinog polja o čemu donosi odluku stručno povjerenstvo, a potvrđuje matični odbor, te radovi s visokom citiranošću. Pod iznimno kvalitetnim radovima u području biomedicine i zdravstva podrazumijevaju se radovi objavljeni unutar prvih deset posto najprestižnijih časopisa pojedine predmetne kategorije časopisa, o čemu odluku donosi stručno povjerenstvo a potvrđuje matični odbor, te radovi s visokom citiranošću*“.
Odredbe o kvalitativnom kriteriju sadržane u članku 12. Pravilnika su krajnje neprecizne. Kvalitativni kriterij se svodi na sekundarni kriterij („mogu se vrednovati“) jer se već vrednovani rad dodatno vrednuje množenjem s određenim faktorom, a sve se ponovno svodi na činjenicu visokog faktora odjeka časopisa u kojem je rad objavljen ili visoke citiranosti rada. Navedeno je suprotno ideji da bi kvalitativni kriterij trebao u pogledu vrijednosti i značaja rada odražavati upravo ono što kvantitativni ne može. Poseban je problem odredba da je procjena hoće li se ili ne rad smatrati kvalitetnim i stoga množiti s dodatnim faktorom, zapravo na stručnom povjerenstvu odnosno matičnom odboru.

Navedeno za pristupnika znači neizvjesnost o tome ispunjava li ili ne uvjete za napredovanje u više zvanje, a stručno povjerenstvo može i ne mora njegov rad dodatno vrednovati, čak i kad pristupnik opravdano očekuje da će to učiniti. Suštinski, i dalje formalni kriterij (broj radova) *de facto* ostaje jedini kriterij napredovanja.

9. Člankom 13. stavkom 1. i 2. određeno je da je „*glavni autor onaj koji je nositelj problematike ili autor koji je najviše pridonio rješavanju konkretnog problema. Glavne autore utvrđuje stručno povjerenstvo na temelju podneska pristupnika, a potvrđuje matični odbor*“ te da „*stručno povjerenstvo procjenjuje osobni doprinos pristupnika i utvrđuje glavne autore rada na temelju podneska pristupnika i na temelju mišljenja dodatnih domaćih i stranih recenzenata, posebno u slučaju kad je većina radova pristupnika u velikim kolaboracijama s velikim brojem autora*“. Navedene odredbe krajnje nejasno definiraju tko je glavni autor, te umjesto da se jasno Pravilnikom jedinstveno propiše tko se smatra glavnim autorom rada, isto se prepušta slobodnoj ocjeni stručnog povjerenstva. Nejasno je na temelju čega bi stručno povjerenstvo moglo odrediti tko je autor koji je najviše pridonio rješavanju konkretnog problema te se postavlja pitanje koliko će trajati postupak provedbe izbora ako bude potrebno tražiti, primjerice, mišljenje stranog recenzenta da bi se utvrdilo je li u pojedinom slučaju pristupnik glavni autor ili ne. Člankom 14. stavkom 2., pod c, također je dana neodgovarajuća definicija glavnog autora. Nejasno je zašto bi stručno povjerenstvo u svojem izvješću isticalo glavnog autora. Predlažemo u općem dijelu Pravilnika jasno definirati tko se smatra glavnim autorom znanstvenog rada. Definicija glavnog autora iz članka 16. stavka 9. koja glasi „*glavni autori znanstvenog rada su isključivo prvi autor, posljednji autor i dopisni autor (corresponding author)*“ se čini najprihvatljivijom definicijom glavnog autora.
10. Člankom 14. stavkom 1. određeno je da „*radi ostvarivanja međunarodne znanstvene prepoznatljivosti i afirmiranosti, pristupnik mora imati i znanstvene radove publicirane u inozemnim časopisima.*“
Umjesto pojma „*inozemni*“ trebalo bi koristiti pojam „*međunarodni časopis*“. Bilo bi potrebno definirati koliki broj radova i u kojoj vrsti „*inozemnog*“ časopisa je pristupnik dužan publicirati radove, odnosno jasnije definirati kako se zadovoljava ovaj uvjet.
11. Člankom 14. stavkom 5. dana je neodgovarajuća definicija međunarodnog znanstvenog skupa. Smatramo kako je bitno obilježje međunarodnog znanstvenog skupa prvenstveno činjenica ima li skup međunarodni znanstveni odbor, a ne činjenica tko je njegov organizator ili suorganizator. Što je to „*ugledna inozemna institucija*“ u istom stavku navedenog članka. Zašto bi samo za skupove održane u Hrvatskoj Matični odbor odlučivao o tome jesu li oni međunarodni. Međunarodni skup nije bitno određen mjestom održavanja nego sudionicima skupa. Člankom 16. stavkom 4. određeno je da se „*u znanstvene radove treće skupine (a3) ubrajaju recenzirani radovi objavljeni u zbornicima radova s međunarodnih znanstvenih skupova održanih u inozemstvu ili u Hrvatskoj u organizaciji ili suorganizaciji međunarodnog znanstvenog društva*“. Smatramo da znanstveni skup bitno ne određuje činjenica tko mu je organizator već činjenica tko čini odnosno tko su članovi znanstvenog odbora skupa jer je znanstveni odbor *de facto* jamac kvalitete znanstvenih radova na znanstvenom skupu. Ako je znanstveni odbor definiran kao međunarodni, onda je suvišno određivanje mjesta održavanja skupa, kao i činjenice tko je organizator kao bitne odrednice skupa, da bi se zbornici radova s takvog skupa pristupniku priznavali kao a3 radovi.
12. Člankom 15. stavkom 1. i 2. određeno je da se „*s obzirom na broj autora rada/projekta njihov doprinos računa na sljedeći način: do četiri autora: 100% , pet autora: 75%, šest autora: 50%, sedam autora 25%. Više od 7 autora: 100/n %, n = broj autora*“.
Vezano za citirani članak, kod kumulacije uvjeta (autorstvo i zastupljenost časopisa u određenom

kvartilu baze), otvara se pitanje kakav je odnos ovog uvjeta sa uvjetom da rad bude objavljen u časopisu svrstanom u određeni kvartil. Ostvaruje li primjerice doprinos od 25% nekog autora ujedno i 25% uvjeta koji se odnose na odgovarajući kvartil?

13. Člankom 16. stavkom 2. određeno je da se „U znanstvene radove prve skupine (a1) ubrajaju radovi objavljeni u znanstvenim časopisima zastupljenima u bazama podataka sadržanim u WoSCC (Web of Science Core Collection). Podjela znanstvenih časopisa u kvartile (Q1, Q2, Q3, Q4) definira se prema izvješću o citiranosti JRC (Journal Citation Report) za godinu u kojoj je rad objavljen ili za godinu u kojoj se pokreće izbor u zvanje ovisno o tome što je povoljnije za pristupnika i za predmetnu kategoriju (Subject Category) koja je najpovoljnija za pristupnika“.
Zašto se za biotehničko područje ne priznaje baza Scopus kao za prirodne znanosti, biomedicinu i zdravstvo (nego samo Web of Science Core Collection)? U praksi su se događale situacije u kojima je dolazilo do kašnjenja indeksiranja u WoSCC ili do grešaka prilikom indeksiranja (npr. preskoči se broj časopisa u kojem je rad objavljen). U takvim situacijama, s obzirom na usmeno tumačenje u biotehničkom području da je rad „neupotrebljiv za napredovanje“ i da se ne broji sve dok nije indeksiran u WoSCC, događalo se da pristupnici ne mogu pokrenuti postupak napredovanja. Ako dođe do problema vezanih uz indeksiranje u WoSCC (što nije greška autora jer je on svoje obveze uredno izvršio), onda će rad vjerojatno biti indeksiran bar u Scopusu, koji je puno brži pri indeksiranju nego WoSCC.
14. Člankom 17. stavkom 2. određeno je da se „izbor u znanstveno zvanje u području društvenih znanosti provodi na temelju kvalitativne i kvantitativne analize objavljenih znanstvenih radova pristupnika. U tu svrhu stručno povjerenstvo radove pristupnika razvrstava u skupine a1, a2 ili a3“. Nejasno je što se misli pod kvalitativnom analizom, u kojem se smislu ista provodi i kako se kvantificira kad su svi radovi već samim Nacrtom Pravilnika svrstani u a1, a2 i a3 radove, ovisno o nazivima časopisa u kojima su objavljeni.
15. Slijedom odredbe članka 17. stavka 4. koja glasi da „znanstveni radovi objavljeni u časopisima koji nisu razvrstani u prvu (a1) ili drugu (a2) skupinu su radovi treće (a3) skupine“ proizlazi kako se u društvenim znanostima za izbor u znanstvena zvanja u obzir uzimaju baš svi radovi, neovisno o njihovoj kvaliteti. Je li to točno?
16. Iz odredbe članka 17. stavka 6. koja glasi da se „recenzirani radovi objavljeni u zbornicima radova s međunarodnih znanstvenih skupova održanih u inozemstvu ili u Hrvatskoj u organizaciji ili suorganizaciji međunarodnog znanstvenog društva ili akademske institucije su radovi druge skupine (a2), osim ako je zbornik radova indeksiran u WoSCC ili Scopusu u kojem se slučaju radovi vrednuju kao radovi prve skupine (a1). Recenzirani znanstveni radovi objavljeni u zbornicima radova s ostalih skupova su radovi treće skupine (a3)“ proizlazi da je nevažno rade li recenziju domaći ili inozemni recenzenti, kao i tko čini znanstveni odbor skupa. Nejasno je na koji način je činjenica tko organizira ili u ovom slučaju suorganizira znanstveni skup izravno povezana s kvalitetom publiciranih radova. Ponovno naglašavamo potrebu jasne i jedinstvene definicije znanstvenog skupa.
17. Člankom 17. stavkom 7. propisano je da „ako je knjiga indeksirana u WoSCC ili Scopusu ili je objavljena kod međunarodno uglednog znanstvenog izdavača vrednuje se kao tri a1 rada. Poglavlje u takvoj knjizi vrednuje se kao jedan a1 rad. Znanstvena knjiga objavljena kod domaćeg ili stranog znanstveno uglednog izdavača vrednuje se kao tri a2 rada. Poglavlje u takvoj knjizi vrednuje se kao jedan a2 rad. Ostale znanstvene knjige vrednuju se kao tri a3 rada, a poglavlja u takvim knjigama vrednuju se kao jedan a3 rad. Pri kategorizaciji knjige koja nije indeksirana u WoSCC ili Scopusu stručno povjerenstvo mora posebno obrazložiti znanstveni doprinos knjige te znanstveni ugled izdavača.“ Slijedom navedene odredbe Nacrta Pravilnika postavlja se pitanje je li uslijed očitog trenda izrazite komercijalizacije znanosti ugled izdavača knjige uopće kriterij po kojem se može procjenjivati kvaliteta znanstvenog rada. Kako se vrednuje knjiga objavljena kod domaćeg izdavača

ako je on ujedno i međunarodno ugledan znanstveni izdavač? Ne bi li bilo svrhovitije da se povjerenstvo bavi samom znanstvenom knjigom, a ne obrazlaganjem znanstvenog ugleda izdavača da bi utvrdilo da je znanstveni rad kvalitetan? Također, koliko će trebati povjerenstvu da pročita sve knjige pristupnika koje treba vrednovati i dok prouči ugledne različite izdavača knjiga?

18. Odredba članka 17. stavka 14. koja određuje da „za izbor u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika pristupnik mora imati najmanje dva rada objavljena na hrvatskom jeziku, a za izbor u svako više zvanje pristupnik mora imati najmanje po dva rada objavljena na hrvatskom jeziku nakon prethodnog izbora“ (kao i vrlo slična odredba članka 25. stavka 7.) protivna je odredbi članka 68. Ustava Republike Hrvatske o slobodi znanstvenog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. Nesporno je da se Pravilnikom mogu postaviti kriteriji za ocjenu znanstvenog rada, međutim unaprijed definirajući određene zahtjeve vezane za formu rada, Pravilnik prelazi granicu ocjene i zadire u slobodu znanstvenog stvaralaštva, prava znanstvenika da odabere formu znanstvenog izražavanja i formu objave znanstvenog rada. Ovako postavljen zahtjev diskriminirajući je prema svim znanstvenicima koji objavljuju isključivo na stranim jezicima, jer ih samo radi činjenice da nemaju minimalno propisan broj radova na hrvatskom jeziku onemogućuje u znanstvenom napredovanju. Također, budući da radna mjesta moraju biti jednako dostupna svim stanovnicima EU odnosno europskog znanstvenog i istraživačkog prostora, stavlja li ovaj kriterij strance u nepovoljniji položaj (kriteriji za napredovanje/zapošljavanje moraju biti definirani na način da jezik istraživača ne utječe na mogućnost zapošljavanja)? Postavlja se pitanje je li činjenica da se objavljuje na određenom jeziku od važnosti kad se prosuđuje kvaliteta znanstvenog rada/znanstvenika i doprinosi li ovaj kriterij kompetitivnosti hrvatske znanosti (jedna od svrha Pravilnika je osigurati da hrvatska znanost postane i ostane kompetitivna na europskoj i međunarodnoj razini). Nadalje, zašto je kriterij objave na hrvatskom jeziku propisan samo za društveno i humanističko područje? Iako shvaćamo i podržavamo znanstvenike u potrebi i želji da objavljuju na hrvatskom jeziku, što je pravo koje im nitko ne spori, opravdano se postavlja i pitanje mogu li se legitimni ciljevi koji se žele postići propisivanjem minimuma broja znanstvenih radova objavljenih na hrvatskom jeziku postići i na neki drugi način.
19. Odredba članka 17. stavak 18. naročito otvara pitanje uloge stručnog povjerenstva u postupku ocjene ispunjenosti uvjeta za izbor u zvanje, vodeći računa da se u načelu radi o upravnom postupku. U tom smislu smatramo (i to ne samo na ovom mjestu) da je Pravilnikom omogućena pretjerana razina arbitrarnosti u postupanju stručnog povjerenstva. Prvenstvena zadaća stručnog povjerenstva, definirana i ovim Nacrtom Pravilnika, jest utvrditi ispunjava li pristupnik kriterije temeljem već vrednovanih objavljenih radova. Kad su radovi kategorizirani, oni su u principu već recenzirani, te se čini suvišna mogućnost ponovnog vrednovanja znanstvenog rada od strane stručnog povjerenstva. Osobito je tome tako kad se uzme u obzir da kod društvenih znanosti stručno povjerenstvo ima mogućnost rad kategorizirati različito od kategorizacije koja mu je dana u publikaciji u kojoj je objavljen, što uključuje i mogućnost da ga kategorizira i kao stručan rad, dakle da ga ne broji kao znanstveni. Otvara se pitanje u kakvu poziciju ta ovlast povjerenstva dovodi pristupnika. Sličnu situaciju imamo s mogućnošću da stručno povjerenstvo ocjenjuje stručni doprinos pojedinog autora odnosno utvrđuje tko je glavni autor. Mišljenja smo da je Pravilnikom potrebno puno jasnije definirati ovlasti i zadatke stručnog povjerenstva u provedbi postupka izbora u znanstvena zvanja.
20. Članak 20. stavak 2. određuje da „za izbor u znanstveno zvanje u području humanističkih znanosti pristupnik mora imati objavljene radove (znanstvene radove u časopisu ili znanstvene radove objavljene u recenziranim zbornicima ili kao poglavlja u knjizi, uključujući i elektronička izdanja) u međunarodnim, stranim ili s njima izjednačenim domaćim publikacijama (a1-lista domaćih publikacija, te publikacije zastupljene u međunarodnim bazama relevantnim za humanističko područje), a može imati dio i u drugim vrijednim domaćim znanstveno-stručnim publikacijama (a2), pri čemu ti radovi mogu zamijeniti samo dio radova u ukupnome zbroju“.
- Nejasno je koje su to međunarodne baze „relevantne za humanističko područje“, tko to procjenjuje

i što su to "druge vrijedne domaće znanstveno – stručne publikacije"?

21. Člankom 25. stavkom 8. određeno je da se „radi poticanja interdisciplinarnosti, pri izboru u znanstvena zvanja pristupnicima mogu računati i radovi objavljeni u publikacijama drugih znanstvenih područja, a prema kriterijima tih područja“.

Implicira li riječ „mogu“ da se radovi i ne moraju računati? Interdisciplinarnost nije istovjetna s multidisciplinarnošću. Trebalo bi propisati minimalni broj radova u području u kojem se provodi izbor pristupnika, jer u suprotnom može doći do situacije da je pristupnik izabran u polju u kojem ima relativno mali ili zanemariv broj radova.

22. Člankom 27. stavkom 2. određeno je da „domaći znanstveni časopis ili nakladnik, ili zbornik radova sa znanstvenog skupa s recenzijama uglednih stručnjaka (a2): koeficijent 1; strani ili međunarodni časopis ili nakladnik, časopis na međunarodnoj razini, zastupljen u uglednim bibliografijama ili s recenzijom uglednih stručnjaka (a1): koeficijent 1,5“.

Pojam „ugledni stručnjak“ je vrlo neodređen; kako se i tko procjenjuje ugled stručnjaka i što je s neuglednim stručnjacima?

23. Člankom 27. stavcima 1. do 4. definirani su elementi za formulu i izračunavanje vrijednosti (ili istovrijednosti) radova u bodovima za humanističko područje. S tim u vezi primjećujemo da opseg teksta, odnosno brojanje autorskih araka teksta uopće ne mora biti u korelaciji s kvalitetom rada te je bespredmetan kriterij vrednovanja znanstvenog rada. Kvantiteta ništa ne govori o kvaliteti teksta niti je može zamijeniti. Pojam „ugledni stručnjak“ iz stavka 2. je vrlo neodređen; kako se i tko procjenjuje ugled stručnjaka? Također, u pogledu humanističkog područja, u navedenim odredbama napravljena je iznimka da se uvažavaju stručno-znanstveni ili popularno-znanstveni radovi. Osim što ne postoji precizna definicija navedenih pojmova, treba voditi računa da je člankom 2. Pravilnika izričito određeno da se uvjeti za izbor u zvanje prosuđuju temeljem znanstvenih, a ne i drugih vrsta radova pristupnika. Također, posebno je pitanje opravdanosti propisivanja ovakve iznimke samo za humanističko područje.

24. Člankom 29. određeni su kriteriji za razvrstavanje publikacija u a1 i a2 kategoriju i to na način da se vrednuje „(1) Znanstvena izvrsnost a) struktura uredništva časopisa prema znanstvenim i znanstveno-nastavnim zvanjima; b) struktura uredništva časopisa prema institucijskoj pripadnosti; c) recenzijski postupak i struktura recenzenata; d) znanstvena relevantnost izdavača (tradicija, struktura članstva kod znanstvenih društava itd.); e) udio znanstvenih radova.

Da bi časopis mogao biti svrstan u skupinu a1 mora imati uredništvo u kojem je najmanje pet članova (uključujući i glavnog urednika) u znanstvenim ili znanstveno-nastavnim zvanjima, a da bi časopis mogao biti svrstan u skupinu a2 mora imati uredništvo u kojemu je najmanje tri člana (uključujući glavnoga urednika) u znanstvenim ili znanstveno-nastavnim zvanjima.

(2) Međunarodna prisutnost a) prisutnost u sekundarnim i tercijarnim bazama podataka; b) inozemni članovi uredništva; c) opseg razmjene s inozemnim časopisima (za hrvatske časopise) d) e-dostupnost svih časopisa f) broj preuzimanja članaka (za elektronske časopise).

(3) Otvorenost znanstvenoj i stručnoj zajednici a) broj i udio objavljenih radova domaćih suradnika (znanstveni i stručni članci); b) redovitost izlaženja“.

Kriteriji za razvrstavanje publikacija u a1 i a2 kategoriju iz članka 29. Nacrta Pravilnika su nejasni i nelogični. Nema nikakvog smisla utvrđivati institucijsku pripadnost članova uredništva časopisa da bi se utvrdila znanstvena izvrsnost rada; koju poruku šalje ovako definiran kriterij? Najveći broj recenzija odvija se po principu anonimnosti te je nejasno što treba utvrditi vezano za isti. Od kakve je važnosti znanstvena relevantnost izdavača i tko je mjerodavan da ju prosudi? Najvažniji kriterij međunarodne prisutnosti je objavljivanje na stranim jezicima, a što u članku ni na koji način nije valorizirano. Kriterij 3a) broj i udio objavljenih radova domaćih suradnika je krajnje neodređen i nejasno je što se njime traži.

25. Člankom 35. stavkom 7. određeno je da se u znanstvenom polju „Kroatologija“ „u znanstvene radove mogu ubrojiti i vrednovati: znanstvene monografije, kritička izdanja tekstova na stranim jezicima čije je pripremanje uključivalo rad na rukopisnoj građi, prijevodi sa stranih jezika s popratnom izvornom znanstvenom građom (uvod, bilješke, komentari, pogovor) što čini najmanje 50% ukupne količine teksta, rječnici, gramatike, pravopisi, priručnici“. Zašto identična odredba ne postoji za polje filologije u humanističkom području koje primarno priređuje ovakva izdanja?
26. Odredbama članka 41. koji regulira stupanje na snagu i primjenu Pravilnika predviđen je pod određenim uvjetima svojevrstan prijelazni rok od 2 godine za početak primjene Pravilnika. Smatramo kako bi ispravna regulacija ovog pitanja bila ona koja predviđa da se novi Pravilnik primjenjuje na pristupnika tek od trenutka njegovog izbora u više zvanje provedenog po starom pravilniku, ali u razdoblju od stupanja na snagu novog Pravilnika.

Nadamo se da sve iznesene primjedbe dovoljno argumentiraju stajalište Sindikata o neprihvatljivosti novog Pravilnika u Nacrtom predloženoj formi. Čak i uz bitne formalne i sadržajne izmjene, Pravilnikom predloženi koncept valorizacije rada znanstvenika ne nudi prave temelje adekvatnog i dugoročno održivog sustava ocjenjivanja znanstvene izvrsnosti.

Za Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja:

prof. dr. sc. Igor Radeka, predsjednik Sindikata, v.r.

Vilim Ribić, predsjednik Velikog vijeća, v.r.

U Zagrebu, 3. lipnja 2016. godine